

Bundel van de Raadsplein info/debat Raadzaal van 14 mei 2018

Agenda bijlagen

Korte terugblik Raadsplein info-debat Raadzaal d.d. 14 mei 2018

1.a Pauze (vervolg van de vergadering in de Takzaal) 20.45 – 20.55 uur

2 Debatronde

3 Zwolle: Stad van Verbeelding (20.55 - 22.15 uur)

In 2016 heeft de raad de cultuurnota 2016-2020 vastgesteld. Hierin werd een aantal opgaven voor beeldende kunst benoemd. In het uitvoeringsprogramma 'Zwolle, Stad van Verbeelding' zijn deze nader uitgewerkt. Daarbij worden recente ontwikkelingen ten aanzien van de groei naar grootstedelijkheid van Zwolle en de regionalisering van het landelijk cultuurbeleid betrokken aangezien deze consequenties hebben voor de uitvoering van de opgaven. Doelstelling is om voortaan beeldende kunst in de openbare ruimte te realiseren en kunstenaarsactiviteiten te stimuleren die beter passen bij de genoemde ontwikkelingen, waarbij de rol van de gemeente vooral voorwaardenscheppend is. Daarbij is vastgesteld dat de adviesbehoefte van de gemeente veranderd is en een flexibele vorm van advisering meer passend is bij de opgaven. De raad wordt voorgesteld kennis te nemen van het uitvoeringsprogramma beeldende kunst, in te stemmen met de wijze van afdoening van de moties 'Weesbeelden' en 'Tegen de Bakker' en tenslotte per direct de verordening Commissie Beeldende Kunst in te trekken. Voor technische en feitelijke vragen: Wim Heersink (2419) w.heersink@zwolle.nl

Beslisnota Zwolle Stad van Verbeelding

Uitvoeringsprogramma beeldende kunst Zwolle, Stad van Verbeelding

Inspraaktekst Germa Huijbers - Zwolle stad van verbeelding

Bijlage bij inspraaktekst Germa Huijbers - Visie CBK 2 oktober 2015

4 Sluiting (22.15 uur)

Raadsplein info/debat Raadzaal

Vergadering d.d.	14 mei 2018
Locatie	Raadzaal
Tijd	20.45 – 22.15 uur
Voorzitter	Mevr. C. van Bruggen
Griffier/secretaris	Mevr. M. Zweers

1.a. Pauze (vervolg van de vergadering in de Takzaal) 20.45 – 20.55 uur

2. Debatronde

3. Zwolle: Stad van Verbeelding (20.55 - 22.15 uur)

De fracties kunnen zich grotendeels vinden in het uitvoeringsprogramma beeldende kunst en de daarin benoemde ambities en doelstellingen. Deze passen bij de ontwikkeling die de stad doormaakt en de functie die Zwolle als cultuurstad moet behouden en versterken. Ook de wijze waarop wordt omgegaan met de moties Weesbeelden en Tegen de Bakker wordt ondersteund.

Op de vraag van enkele fracties naar de besteding en de verantwoording van middelen die voor 2018 en 2019 voor beeldende kunst zijn vrijgemaakt, geeft de wethouder aan dat de middelen passen bij de ambities, bedoeld zijn voor de uitvoering en niet in de advieskosten zullen gaan zitten. De middelen die oorspronkelijk bestemd waren voor de adviesfunctie van de commissie beeldende kunst in de vorm van vacatiegelden zullen voor de nieuwe adviesrol worden ingezet.

Over de organisatiegraad van kunstenaars wil de wethouder aangeven dat deze verbeterd zou kunnen worden aangezien dit in de kunstensector minder sterk is dan in andere sectoren. Er zou meer verbinding moeten ontstaan tussen zelfstandig werkend kunstenaars, cultureel ondernemers en organisaties en instellingen van verschillende grootte en disciplines en tevens met andere sectoren. De wethouder erkent dat de gemeente dit kan ondersteunen en doet de toezegging dat met kunstenaars en instellingen besproken zal worden hoe zij zichzelf sterker kunnen organiseren, om een bijdrage aan de Zwolse ambities te kunnen leveren.

De oproep van een van de fracties om de raad vroegtijdig bij de regionalisering van het cultuurbeleid te betrekken beantwoordt de wethouder met de toezegging dat de raad hierover nog voor de zomer een informatienota kan verwachten. In de nota zullen de uitgangspunten en de kaders worden geschetst voor het plan dat Zwolle in het najaar bij het rijk zal indienen om in aanmerking te kunnen komen voor de verwachte landelijke subsidie voor de stedelijke regio's.

Tenslotte gaat de wethouder in op de vragen die verschillende fracties hebben over afschaffing van de commissie beeldende kunst en de nieuwe adviesfunctie. De wethouder wil benadrukken dat het doel om tot een andere vorm van advisering te komen niet is ingegeven door het functioneren van de commissie, maar door de wens om tot een flexibeler vorm van advisering te komen, met sterk onafhankelijk advies in combinatie met een grotere rol voor de ambtelijke organisatie, waardoor de realisatie van kunstprojecten beter geborgd is. De wethouder geeft aan dat de nadere uitwerking hiervan door het nieuwe college opgepakt zal moeten worden.

Op basis van het standpunt van het merendeel van de fracties concludeert de voorzitter dat de beslisnota kan worden geagendeerd voor de besluitvormingsronde van 28 mei a.s.

4. Sluiting (22.15 uur)

De voorzitter sluit de vergadering om 23.00 uur

Raadsplein info/debat Raadzaal

Datum 14 mei 2018

onderwerp Zwolle: Stad van Verbeelding (20.55 - 22.15 uur)

portefeuillehouder Jan Brink

informant Heersink, Wim (2419)

medeopstellers

afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling

bijlagen Voorstel: Beslisnota Zwolle Stad van Verbeelding
 Bijlage: Uitvoeringsprogramma beeldende kunst Zwolle, Stad van
 Verbeelding
 Bijlage: Inspiraattekst Germa Huijbers - Zwolle stad van verbeelding
 Bijlage: Bijlage bij inspraaktekst Germa Huijbers - Visie CBK 2 oktober
 2015

Voorgesteld besluit raad

Kennis te nemen van het uitvoeringsprogramma beeldende kunst: "Zwolle, Stad van Verbeelding"

2. De moties "Weesbeelden: wie bezorgt kikker van vm. Hanzebad een betere plek in de stad (M 3-12)" en "Tegen de bakker (#tegendebakker) (M 3-13)" hiermee te beantwoorden
3. De Verordening Commissie Beeldende Kunst in te trekken per direct

Overdracht College-Raad

Datum 25 januari 2018

onderwerp	Zwolle: Stad van Verbeelding
portefeuillehouder	Jan Brink
informant	Heersink, Wim (2419)
medeopstellers	
afdeling	Maatschappelijke Ontwikkeling
bijlagen	Voorstel: Raadsvoorstel Uitvoeringsprogramma Beeldende Kunst_005 Bijlage: Uitvoeringsprogramma beeldende kunst Zwolle, Stad van Verbeelding

Voorgesteld besluit raad

Kennis te nemen van het uitvoeringsprogramma beeldende kunst: "Zwolle, Stad van Verbeelding"

2. De moties "Weesbeelden: wie bezorgt kikker van vm. Hanzebad een betere plek in de stad (M 3-12)" en "Tegen de bakker (#tegendebakker) (M 3-13)" hiermee te beantwoorden
3. De Verordening Commissie Beeldende Kunst in te trekken per direct

Beslisnota voor de raad

Datum 8 januari 2018

Openbaar

Onderwerp Zwolle: Stad van Verbeelding
Versienummer 002

Portefeuillehouder J.E. Brink
Informant W. Heersink
Eenheid/Afdeling Ontwikkeling/OWS
Telefoon (038) 498 2419
Email w.heersink@zwolle.nl

- Bijlagen
1. Verordening Commissie Beeldende Kunst, zie:
http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Zwolle/CVDR32574/CVDR32574_1.html
 2. Uitvoeringsprogramma beeldende kunst: Zwolle, Stad van Verbeelding

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

1. Kennis te nemen van het uitvoeringsprogramma beeldende kunst: "Zwolle, Stad van Verbeelding"
2. De moties "Weesbeelden: wie bezorgt kikker van vm. Hanzebad een betere plek in de stad (M 3-12)" en "Tegen de bakker (#tegendebakker) (M 3-13)" hiermee te beantwoorden
3. De Verordening Commissie Beeldende Kunst in te trekken per direct

Datum 8 januari 2018

Toelichting op het voorstel

Inleiding

In 2016 is door de raad de cultuurnota 2016-2020 vastgesteld. In de cultuurnota is beeldende kunst als een belangrijke uitingsvorm van cultuur benoemd. Op hoofdlijnen is aangegeven wat er voor beeldende kunst te doen staat. Er worden vier opgaven genoemd:

1. het inzetten van beeldende kunst als versterkende factor van ruimtelijke kwaliteit;
2. het moderniseren van de adviesfunctie beeldende kunst;
3. het herbeoordelen van de collectie kunst (zowel kunst in de openbare ruimte, als de BKR-collectie);
4. het verbeteren van het atelierbeleid.

Enkele recente ontwikkelingen zijn van grote invloed op ons beeldende kunstbeleid. Eind 2017 heeft de Raad voor Cultuur aandacht gevraagd voor de rol van stedelijke regio's in het cultuurbestel. Het beleidsterrein Kunst en Cultuur is voortdurend in beweging en aan verandering onderhevig. Stedelijke regio's kunnen ons helpen hier adequaat mee om te gaan. Binnen een stedelijke regio kennen cultuurmakers, culturele instellingen en overheden elkaar goed en weten elkaar snel te vinden. In een stedelijke regio is beter zicht op het totale aanbod van kunst en cultuur, zodanig dat het beleid van de overheden in een regio en de bijhorende geldstromen beter op elkaar kunnen worden afgestemd en elkaar kunnen versterken. Vooruitlopend op de indeling in stedelijke regio's laten Zwolle, Apeldoorn en Deventer en de provincie Overijssel een gezamenlijke cultuurverkenning uitvoeren naar de culturele infrastructuur in hun gezamenlijk regionale gebied en de mogelijkheden van efficiencyverbetering.

Een tweede belangrijke ontwikkeling is dat Nederland is uitgegroeid tot een uiteen getrokken metropool. In deze open structuur is er niet langer meer één stedelijk zwaartepunt als de Randstad, maar zijn er inmiddels meerdere die van (inter-)nationaal belang zijn. Zwolle bijvoorbeeld heeft de afgelopen 15 jaar een metamorfose tot stedelijke agglomeratie doorgemaakt met een eigen sterke economische en culturele dynamiek, een ontwikkeling die naar verwachting in de komende jaren zich nog sterker zal manifesteren.

De groei naar grootstedelijkheid en de regionalisering van het landelijk cultuurbeleid hebben consequenties voor de uitvoering van de opgaven van de cultuurnota. In het uitvoeringsprogramma "Zwolle, Stad van Verbeelding" worden consequenties en opgaven op elkaar betrokken. Daarbij moet worden vastgesteld dat de huidige advisering van het college door middel van de bestuurscommissie Beeldende Kunst niet meer aansluit op deze veranderingen en de daarmee samenhangende veranderde adviesbehoefte. In deze beslisnota wordt voorgesteld om de bestuurscommissie Beeldende Kunst te vervangen door een flexibelere vorm van advisering door deskundigen die al naar gelang onze behoefte om advies kunnen worden gevraagd. Om dit mogelijk te maken dient de raad de Verordening Commissie Beeldende Kunst in te trekken.

Beoogd effect

Met het uitvoeringsprogramma wordt een zodanige beleidsmatige uitwerking beoogd dat er voortaan beeldende kunst in onze openbare ruimte wordt gerealiseerd en kunstenaarsactiviteiten worden gestimuleerd die beter passen bij het grootstedelijk karakter van de onze stad en de veranderde betekenis van onze regio.

Argumenten

1.1 *De opgaven van de cultuurnota staan nader uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma.* Hierin wordt ons beeldende kunstbeleid in samenhang gebracht met onze gewenste positie als cultuurstad en het daarbij horende artistieke en creatieve klimaat. Onze rol is het stimuleren van initiatieven en het scheppen van voorwaarden voor realisatie van ideeën en plannen. Om dit mogelijk te maken zijn inmiddels de nodige stappen gezet:

- Zo zijn in de Perspectiefnota 2018-2021 voor 2018 en 2019 extra middelen beschikbaar gesteld van €250.000 per jaar om een culturele impuls aan de stad te geven. Deze middelen zijn deels bedoeld voor beeldende kunst in de openbare ruimte. In dit kader zullen zij worden aangewend

Datum 8 januari 2018

voor het bevorderen en zichtbaar maken van kunstenaars en kunstuitingen in de binnenstad door middel van een artist-in-residence-programma.

- In de begroting 2018 is deze lijn van het versterken van kunst in de openbare ruimte voortgezet door de invoering van het "Decentralisatiefonds beeldende kunst". Op basis van de Verordening Percentageregeling Kunstwerken (1% regeling) wordt bij grote projecten een percentage van het investeringsbudget beschikbaar gesteld voor kunstprojecten. Deze bedragen worden gereserveerd voor de realisatie van nieuwe en het onderhoud van bestaande kunstwerken. Voor 2018 en 2019 is €50.000 per jaar beschikbaar.

2.1 De moties zijn beantwoord

Motie Weesbeelden: Er is behoefte aan het aanbrengen van onderscheid in de collectie. De beelden die zich daarvoor lenen, moeten worden afgestemd op het gewenste profiel van een grootstedelijk Zwolle. Vervolgens kan op basis van het profiel verder worden gecollecteerd. Focus aanbrengen leidt mogelijk ook tot het afstoten of herplaatsen van beelden, volgens landelijk geldende richtlijnen.

Weesbeelden gaan tot dusver naar de gemeentewerf waar zij niet meer te bezichtigen zijn voor inwoners. Voortaan zullen weesbeelden indien mogelijk bij voorkeur tijdelijk worden geplaatst op permanente sokkels in de Spoorzone.

Motie Tegen de Bakker: Veel kunstenaarsinkomens staan onder druk. Bij de aankoop van beeldende kunst zal bijzondere aandacht worden besteed aan de honorering van de kunstenaar. Hierbij hoort ook het opstellen van een richtlijn voor een redelijke vergoeding en een code voor goed werkgeverschap en opdrachtgeverschap volgens de Fair Share Code. Deze code richt zich ook op pitches en ontwerpwedstrijden die elders binnen Gemeente Zwolle worden ingezet voor de verwerving van opdrachtnemers e.d..

3.1 De adviesbehoefte van de gemeente is veranderd.

De huidige advisering door middel van een bestuurscommissie beeldende kunst sluit niet meer aan op de veranderde adviesbehoefte en de in de cultuurnota genoemde (grootstedelijke) opgaven voor beeldende kunst. Lag in het verleden bij de commissie nog een initiërende en instigerende rol voor de creatie van kunst, tegenwoordig ligt deze rol bij de inwoners zelf (burgerinitiatief) en/of binnen de verschillende stedenbouwkundige projecten van de gemeente. Hierbij hoort een flexibele vorm van advisering (naar behoefte in plaats van op initiatief van de commissie) op basis van expertise die meer aansluit op onze grootstedelijke stedenbouwkundige opgaven.

3.2 De Commissie Beeldende Kunst heeft geen taak meer.

De afgelopen periode is de commissie *de facto* steeds minder geraadpleegd om advies, mede als gevolg van de veranderde adviesbehoefte. Organisatie en procedures van de commissie zijn onbedoeld vastgelopen: de huidige Verordening Commissie Beeldende Kunst is in werking getreden op 1 oktober 1996 en is inmiddels sterk verouderd qua taakstelling en budgetverantwoordelijkheid. De voorzitter van de commissie heeft onlangs haar taak neergelegd wegens *incompatibilité des fonctions* en van verschillende leden is de zittingstermijn ruim verlopen. Door intrekking van de Verordening Commissie Beeldende Kunst vervalt de grondslag van de commissie beeldende kunst, wordt de onwerkbaar geraakte verouderde situatie beëindigd en worden nieuwe perspectieven voor een moderne en actuele vorm van advisering gecreëerd. Daarbij wordt gedacht aan een externe deskundige adviseur die naar behoefte kan worden ingeschakeld.

Risico's

Geen

Financiën

Voor de Commissie Beeldende Kunst is structureel budget beschikbaar ad €13.000,- per jaar binnen de begroting Cultuur. Dit budget blijft beschikbaar voor de advisering in de nieuwe flexibele opzet.

Communicatie

Datum 8 januari 2018

De intrekking van de verordening wordt na vaststelling gepubliceerd in de daartoe bestemde media, waaronder publicatie op de gemeentelijke website www.zwolle.nl. De leden van de Commissie Beeldende Kunst zijn de afgelopen periode ambtelijk geïnformeerd over de voorgenomen opheffing.

Vervolg

De leden van de Commissie Beeldende Kunst zullen schriftelijk op de hoogte worden gesteld van het genomen besluit en zullen worden bedankt voor hun inzet en betrokkenheid. De gemeentelijke organisatie en belanghebbende partners in de stad, waaronder de kunstenaars en creatieven, zullen worden geïnformeerd over de veranderde wijze van advisering.

Openbaarheid

Openbaar

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris

Jaargang

Kenmerk 31388

Onderwerp Zwolle: Stad van Verbeelding (20.55 - 22.15 uur)

De raad van de gemeente Zwolle;

Gelezen het voorstel van burgemeesters en wethouders, d.d. 23-01-2018

besluit:

Aldus besloten in de openbare vergadering van 14 mei 2018,

de voorzitter,

de griffier,

ZWOLLE, STAD VAN VERBEELDING

Uitvoeringsprogramma beeldende kunst

9 januari 2018

1. INLEIDING

Kunst is er om de kunst. Kunst heeft een intrinsieke waarde van zichzelf, zoiets als 'het scheppen van schoonheid'. In de openbare ruimte is kunst er voor de verfraaiing van de stad. Natuurlijk kunnen wij enige morele, didactische en utilitaristische doelstellingen aan kunst toekennen. Zo draagt kunst in de openbare ruimte bij aan de eigen collectieve identiteit en de eigenwaarde van de stad. Een eigen, herkenbare identiteit maken een stad aantrekkelijk voor inwoners, nieuwkomers en bedrijven. Kunst levert daarmee een directe bijdrage aan de economie en bedrijvigheid van de stad.

2. AANLEIDING

In de cultuurnota 2016-2020 is beeldende kunst als een belangrijke uitingsvorm van cultuur benoemd. Op hoofdlijnen staat geschetst wat er voor beeldende kunst te doen staat. Er worden vier opgaven genoemd:

1. het inzetten van beeldende kunst als versterkende factor van ruimtelijke kwaliteit;
2. het moderniseren van de adviesfunctie beeldende kunst;
3. het herbeoordelen van de collectie kunst (zowel kunst in de openbare ruimte, als de BKR-collectie);
4. het verbeteren van het atelierbeleid.

In deze notitie worden de opgaven van de cultuurnota op het onderdeel beeldende kunst nader uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Beeldende kunst wordt in samenhang gebracht met onze gewenste positie als cultuurstad en het daarbij horende artistieke en creatieve klimaat. De rol van de gemeente daarbij is het stimuleren van initiatieven en het op een constructieve wijze voorwaarden scheppen voor realisatie van ideeën en plannen. Enkele recente ontwikkelingen zijn van grote invloed op het uitvoeringsprogramma beeldende kunst, met name: 1) de metamorfose van Zwolle tot stedelijke agglomeratie en 2) de regionalisering van het landelijk cultuurbeleid. Hier worden de consequenties van deze ontwikkelingen betrokken op de opgaven van de cultuurnota.

3. METAMORFOSE TOT STEDELIJKE AGGLOMERATIE

Zwolle maakt op dit moment een forse groei door naar grootstedelijkheid. Deze groei uit zich in allerlei vormen, zoals een flinke toename van het aantal inwoners, bedrijven en voorzieningen. Zwolle ontwikkelt zich tot een stad met een grootstedelijk karakter en een bijhorend omvangrijk verzorgingsgebied, gelegen op het scharnierpunt van de Nederlandse oost-west/noord-zuid-as. Deze verandering is ook van invloed op het kunstbeleid: een grootstedelijke agglomeratie stelt andere eisen aan kunst in de openbare ruimte dan een provinciestad of een dorp.

Een grootstedelijke samenleving kan bovendien niet zonder een levendige artistieke gemeenschap van kunstenaars. Het is de onmisbare voedingsbodem voor een open vrije geesteshouding die hoort bij een grote stad. Als vrijdenkers staan kunstenaars in de beste traditie van de Nederlandse cultuur: autonomie en autonome kunst horen bij onze identiteit van een vrije geest en een open houding.

Om ons kunstbeleid aan te laten sluiten op de metamorfose naar grootstedelijke agglomeratie zullen wij onze ambities moeten benoemen en daarbij horende strategische keuzes moeten maken. De ambities en keuzes worden hieronder benoemd en toegelicht. Een nieuw kunstbeleid is geen opgave voor de gemeente alleen. Een nieuw kunstbeleid krijgt vorm in debat en samenwerking met onze

partners in de stad. Gezamenlijk kunnen wij erin slagen om van Zwolle het culturele zwaartepunt van Overijssel/Noord-Oost Nederland te maken én een toonaangevende cultuurstad van Nederland.

3.1. AMBITIE: STRATEGISCHE VISIE VOOR KUNST EN CULTUUR IN STAD EN REGIO

Er is geen collectief gedragen visie van de identiteit van de Zwolse kunstproductie en de richting waarin de kunstproductie zich de komende jaren dient te ontwikkelen. Een visie is nodig om een helder opdrachtbeleid te kunnen formuleren met duidelijke kaders voor de benodigde advisering op de verwerving door deskundigen. Hierbij hoort de regionalisering van het landelijk cultuurbeleid en de consequenties voor kunst en cultuur in Zwolle en de Regio Zwolle.

3.1.1. Doelstelling:

- Samen met partners in de stad en (bestuurlijke en ambtelijke) vertegenwoordigers van gemeenten en culturele instellingen organiseren gemeente Zwolle en Regio Zwolle een studiemiddag over de toekomst van kunst en cultuur in relatie tot verstedelijking en regionalisering. De uitkomsten worden benut als bouwstenen voor een nieuwe visie op kunst en cultuur.

3.2. AMBITIE: EEN VITAAL KUNSTENAARSKLIJMAAT

De organisatiegraad van de Zwolse kunstenaars is laag met als gevolg dat er geen scherp artistiek profiel is van Zwolle als stad met een levendig, zichtbaar en tastbaar milieu van kunstenaars en bohemians. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de profilering en zichtbaarheid, maar ook voor de inkomsten van de kunstenaars. De SER en de Raad voor Cultuur hebben in een gezamenlijk advies (dd. 21 april 2017) gepleit voor het vergroten van het verdienvermogen van de kunstsector. Dit vraagt om een sterk georganiseerde sector die zijn meerwaarde keihard aantoonst.

De voorwaarden voor een behoorlijke organisatiegraad zijn wel voorhanden. Er is een belangenvereniging voor kunstenaars en er is atelier ruimte beschikbaar voor de huisvesting van kunstenaars. Toch kan er niet gesproken worden van een levendig artistiek klimaat. Oorzaken voor het ontbreken van een artistieke cultuur zijn onder meer:

- a. De infrastructuur van de kunstsector is zwak ontwikkeld: Dit komt doordat verreweg de meeste kunstenaars zzp-er zijn en solistisch opereren. De gebrekkige infrastructuur heeft negatieve effecten voor de onderlinge deling van kennis, ervaringen en vaardigheden.
- b. De aanwas van nieuw talent neemt af. De lokale dependance van ArtEZ kent geen opleiding meer tot autonoom beeldend kunstenaar. Gevolg is dat de natuurlijke aanwas van jonge kunstenaars opdroogt.¹ Een effect van dit verschijnsel is het verouderde ledenbestand van de Belangenvereniging Zwolse Kunstenaars. Deze vereniging bestaat inmiddels 30 jaar en telt 36 leden, maar er is nauwelijks nieuwe aanwas. BZK organiseert een keer per jaar een 'open atelier route' voor de inwoners van Zwolle maar treedt verder niet actief naar buiten.² Als deze trend zich doorzet, dan is de BZK een uitstervend verschijnsel. BZK is echter geen afspiegeling van de kunstsector.

3.2.1. Doelstelling

- Het doel is om intensieve en gestructureerde samenwerking tussen kunstenaars te bereiken en een klimaat te scheppen waarin professionele kunstenaars worden uitgedaagd tot vernieuwing en innovatie. Hiertoe wordt het digitale platform ingezet dat in 2017 door de Creative Board wordt ontwikkeld (het betreft de Creative Council).

¹ Harde cijfers ontbreken.

² De BZK krijgt een structurele subsidie van €4.600. Sinds 1947 is de vereniging Palet Zwolle actief (90 leden; gehuisvest in pand Stilobadstraat 9 (gemeentelijk eigendom), hierin zijn 19 atelierhouders gevestigd). Palet biedt kunstzinnige cursussen aan voor de inwoners van Zwolle. Er is geen subsidierelatie met gemeente Zwolle.

- Voor de dialoog met de sector moet naar nieuwe representanten worden gezocht met bijpassende nieuwe vormen van contact/netwerkvorming.

3.3. AMBITIE: TALENTONTWIKKELING

In de regel raken scholieren pas in het voortgezet onderwijs belangstellend voor beeldende kunst. Het verder opkweken van deze belangstelling kan worden bevorderd met (buitenschoolse) cultuureducatie. Talentontwikkeling vindt plaats aan onze creatieve opleidingen (Cibap, Landstede, Deltion, ArtEZ). Voor de doorontwikkeling en het behoud van talent is een onderwijsinfrastructuur nodig met een kritische selectie van talent en een samenhangend aanbod van nascholing, bijscholing en coaching (met stevige aandacht voor cultureel ondernemerschap). De diverse opleidingen zijn hierbij als eerste aan zet (Zwolle8).

Het Ajax-effect treedt op: De wil om te scheppen, het aanbod, is vele malen groter dan de afnamebehoefte. De Zwolse onderwijsinstellingen investeren daarom veel in de selectie en opleiding van talent. Echter, om landelijk door te breken, vertrekken talentvolle kunstenaars na hun opleiding naar de randstad waar de Eredivisie wordt gespeeld en men zich in de kijker plaatst voor de internationale *Champions League*.

3.3.1. Doelstelling:

- Vasthouden en werven van talent kan onder meer met de instrumenten '*artists in residence*' en het 'meester-gezel-concept' (eventueel in combinatie uitgevoerd). Het doel is het overdragen van kennis en vakmanschap aan jonge talentvolle kunstenaars.
- Deze instrumenten kunnen ook worden ingezet om de zichtbaarheid van de kunstenaars in Zwolle te vergroten door de ervaren *artists* en meesters op zichtbare en toegankelijke locaties te laten werken. Op deze wijze wordt bijdragen aan het verscherpen van het artistieke profiel van de stad.
- De stad moet aantrekkelijker worden gemaakt voor en door kunstenaars. De gemeente is voorwaardenscheppend, bijvoorbeeld met werkplekken in de (binnen-)stad, galleries, pop-up-tentoonstellingen e.d.. Kunstenaars en inwoners bepalen hoe en waar de stad aantrekkelijker kan worden gemaakt. Doel is een betere interactie tussen de sector en het publiek.
- De relatie tussen kunstenaar en publiek kan worden verbeterd door de zichtbaarheid te vergroten. Beeldende kunst kan meer worden geïntegreerd met evenementen, theater en muziek. Het contact tussen kunstenaars en het onderwijs kan op alle niveaus worden bevorderd.
- Bij de verhuur en het beschikbaar stellen van werkruimtes dient in de huurprijsstelling een onderscheid te worden gemaakt tussen creatieve industrie met commerciële doelstelling en de autonoom scheppende kunstenaar. Daarnaast is het wenselijk om blijvend te blijven voorzien in goedkopere of zelfs gratis m².
- Samen met de betrokken Zwolle8-instellingen zal een meester-gezel-regeling worden ontworpen, bestaande uit (samenwerkings-) projecten om jong talent te koppelen aan ervaren collega's. Er is een ruim aanbod op diverse terreinen en disciplines. Het meester-gezel-principe kan ook vormgegeven worden met stages en werkervaringsplaatsen.
- Samen met Zwolle8 aanleggen (voor zover nog nodig) en op orde houden van een onderwijsinfrastructuur ten behoeve van de nascholing en bijscholing van kunstenaars.

3.4. AMBITIE: VESTIGINGSBELEID

Algemeen erkend instrument voor het aantrekken van jong talent is het bieden van (betaalbare en geschikte) werkruimte. Gemeente Zwolle biedt door het beschikbaar stellen van vastgoed en subsidie (135k structureel) een betaalbare huurmogelijkheid aan van in totaal 62 atelierruimtes

(hierbij zijn de 19 ateliers van Palet niet meegeteld).³ Het atelierbeleid wordt uitgevoerd door de onafhankelijke Stichting Ateliers Zwolle.

Het vestigingsbeleid is verouderd. In de Cultuurnota 2016-2020 wordt opgemerkt dat er een behoefte is aan ateliers met een plus. Er zijn bovendien nieuwe initiatieven ontstaan (Creatieve Coöperatie, HANZ) waarmee het aanbod aan werkplekken is vergroot. Het oude gesubsidieerde atelieraanbod sluit hier niet altijd op aan.

Daarnaast is er behoefte aan podia en presentatie-mogelijkheden om werk en kunsten te (ver-)tonen. Ook dient er ruimte te zijn voor het uitproberen van experimenten en broedplaatsen met weinig tot geen regie (enige mate van anarchie).

Het aantal broedplaatsen in Zwolle loopt terug: Zwolle kent enkele creatieve centra waarin artistieke en creatieve bedrijven zijn gevestigd (Creatieve Coöperatie, DOAS). De stichting R10 is opgeheven omdat het concept niet meer aansloot op de behoeften van de nieuwe generaties kunstenaars. Wij onderzoeken nog of in de locatie Rieteweg 10 een broedplaats voor de muziekindustrie (met name hiphop) kan worden ingericht. De vrije vastgoedmarkt biedt alternatieven – zij het tegen commerciële tarieven. Daarnaast is er behoefte aan het delen van faciliteiten. Daarbij doet zich de vraag voor waar wij welke creatieve activiteiten het liefst gelokaliseerd zien.

3.4.1. Doelstelling:

- Het atelierbeleid kent geen doorstromingsclausule waardoor er de facto weinig doorstroming van atelierhuurders plaatsvindt, met als gevolg dat ook hier onvoldoende vernieuwing en verjonging van de kunstenaarspopulatie plaatsvindt. Er zijn geen ateliers die ingericht zijn voor een tijdelijk gastverblijf. Deze constatering wordt gedeeld door SAZ. Gezamenlijk zullen wij in dialoog met de kunstenaars bezien welke verbeteringen kunnen worden aangebracht.
- Een deel van het atelierbestand dient te worden ingericht als gastatelier. Kunstenaars van buiten Zwolle kunnen zich dan tijdelijk in onze stad vestigen. Door het organiseren van kruisbestuiving met deze gast-kunstenaars wordt een hoogwaardige kwalitatieve verdieping van de lokale artistieke ontwikkeling gestimuleerd. Nieuwe (inter-) nationale contacten kunnen worden gelegd en nieuwe markten aangeboord. De benodigde schaalgrootte voor de conceptualisatie en productie van cultuur wordt op deze wijze verkregen. Door creatie van een circulaire mobiliteit kunnen vertrekkende Zwolse kunstenaars na enige tijd weer (verrijkt) terugkeren en bewezen talent uit het land kan zich tijdelijk in Zwolle vestigen. Met de creatie van gastateliers wordt tevens ingespeeld op de verandering van randstad naar 'handstad': de overvolle randstad loopt over in 'vingers' naar het zuiden en oosten (in de visie van Paul Schnabel). Zwolle dient klaar te zijn voor deze ontwikkeling en een culturele magneet te worden voor toptalent dat uit de randstad wil vertrekken.
- De behoefte aan atelierruimte is veranderd. Er dient onderzocht te worden op welke wijze adequaat kan worden ingehaakt op de behoefte aan atelierruimte.
- Voor het broedplaatsenbeleid wordt aangesloten bij het onlangs door het college vastgestelde beleid voor het ecosysteem van starters, startups en creatieve industrie. In dit uitvoeringsprogramma vindt onderzoek plaats naar de ruimtebehoefte en de behoefte aan het delen van faciliteiten.
- Er is behoefte aan exporuimte, niet alleen bij bestaande presentatie-instellingen, maar bij voorkeur in onverwachte locaties en ruimtes (denk aan: de hal van het stadhuis/stadskantoor).

3.5. AMBITIE: ZICHT OP HYBRIDE BEDRIJVEN

³ Ter vergelijking: Stichting Atelierbeheer SLAK Arnhem beheerde in 2016 641 ateliers verdeeld over 97 panden. Dit betreft echter zowel gemeentelijk als particulier atelieraanbod van de gemeenten Arnhem, Nijmegen en Apeldoorn. De gemeente Arnhem verleende in 2016 €183.500 subsidie aan SLAK.

Het onderscheid tussen autonome kunstbeoefening en toegepaste kunstbeoefening vervaagt. Daarbij komt dat veel creatieven binnen 'gewone' bedrijven werken, bijvoorbeeld als designer. Deze creatieven zijn niet zichtbaar via de ateliers of de belangenverenigingen maar tellen wel mee voor het creatieve klimaat van de stad.

3.5.1. Doelstelling

- De creatieven die kunst en design toepassen in producten kunnen aan autonoom beeldende kunstenaars worden verbonden door middel van het platform van de *creative council* [zie beleidskader starters, startups en creatieven].

3.6. AMBITIE: DE RELATIE TUSSEN KUNSTENAAR EN PUBLIEK

Het hedendaagse in kunst geïnteresseerde publiek wil worden betrokken bij de productie van kunst. Omgekeerd gaat de kunstenaar steeds meer de interactie aan met zijn/haar publiek. Er kan worden gezocht naar optimale verbindingen tussen kunstenaar en samenleving. De relatie tussen kunstenaar en publiek krijgt vooral vorm door middel van communicatie-uitingen (social media), cultuureducatie en cultuurparticipatie. Trend is dat kunst steeds meer een centrale plek krijgt op de lokale stadsfestivals en evenementen.

3.6.1. Doelstelling:

- Met Marketing Zwolle zal worden onderzocht of de zichtbaarheid van kunstenaars en kunstuitingen kan worden vergroot.
- Met de presentatie-instellingen zal worden nagegaan op welke wijze lokale kunstproducties kunnen worden getoond.
- Met ZwolleUnlimited en het Stadsfestival zal worden overlegd of en hoe beeldende kunst een centrale plek kan krijgen op deze cultuurfestivals van Zwolle.
- Samen met Club Cele, De Fundatie en De Anningahof zal worden nagegaan of het thema beeldende kunst zich leent voor stadsgesprekken, waarna vervolgens een jaarlijkse serie kunstgesprekken zullen worden gemaakt (verdere verspreiding via youtube).

3.7. AMBITIE: COLLECTIONEREN IN EEN NIEUW PERSPECTIEF

Onze collectie beelden is gegroeid zonder groeiplan. Het gewenste grootstedelijk perspectief vraagt echter om gemeentelijke regievoering op de collectievorming: kunst in de openbare ruimte is een belangrijke drager van de nieuwe grootstedelijke identiteit en levert een bijdrage aan het versterken van de grootstedelijke ruimte. Sommige van de huidige beelden zullen in het nieuwe perspectief waardevol zijn, anderen hebben hun zeggingskracht of binding met de openbare ruimte in de loop van de tijd verloren. De collectie zal kritisch worden bekeken in het licht van de stedenbouwkundige visie en omgevingsvisie.

Neveneffect is dat er onvoldoende inzicht in de erfgoedwaarde en de cultuur-historische waarde van de collectie. Er is behoefte aan het aanbrengen van onderscheid in de collectie. De beelden die zich daarvoor lenen, moeten worden afgestemd op het gewenste profiel van een grootstedelijk Zwolle (concentratie op beeldbepalende beelden). Vervolgens kan op basis van het profiel verder worden gecollectieerd. Focus aanbrengen leidt mogelijk ook tot het afstoten of herplaatsen van beelden. Richtsnoeren hierbij zijn de Leidraad Afstoting Museale Objecten en het waarden stellend kader van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (wij sluiten hierbij aan bij de Motie Weesbeelden dd. 4 juli 2016).

Door de bezuinigingen op het kunstbudget en de recente landelijke wijziging van de wettelijke 1%-regeling wordt het aankoopbeleid van beeldende kunst meer en meer een zorgvuldige afweging van

wensen en middelen in het nieuwe perspectief van de grootstedelijke artistieke profilering van de stad. Met een duidelijk opdrachtenbeleid kan de gemeente actief het gewenste grootstedelijk profiel versterken.

De adviesfunctie beeldende kunst

De genoemde veranderingen vragen om een flexibeler en minder ambtelijk ingerichte wijze van adviseren. Door het verder professionaliseren van de adviesfunctie kan adequater op de betekenis van kunst in het nieuwe grootstedelijk concept worden geadviseerd. Professionaliseren van de kunstadvisering vereist dat de kunstvisie aansluit op onze ruimtelijke en stedenbouwkundige concepten.

De huidige collectie is mede tot stand gekomen op advies van de commissie beeldende kunst. De commissie heeft veel aandacht besteed aan de betekenis van de kunst voor inwoners in de wijken en de buurten. Dit sluit aan op de moderne tendens naar herkenbaarheid van kunst in de openbare ruimte en inspraak van inwoners. Binnen de grootschaligheid van de stad wordt de kleinschaligheid gekoesterd.

Daarnaast kan opgemerkt worden dat steeds vaker op particulier initiatief openbare kunst wordt geïnitieerd. Hierbij gelden andere spelregels die de opdracht van de commissie beeldende kunst te buiten gaat. Bovendien is de kunstrealisatie grotendeels gekoppeld aan (stedenbouwkundige) projecten. Realisatie van (en de advisering over) kunst wordt binnen de vastliggende kaders van deze projecten uitgevoerd waardoor de rol van de huidige commissie uitgespeeld raakt.

Vastgesteld kan worden dat de aard en mate van behoefte aan advies van geval tot geval verschilt. De huidige structuur van de adviescommissie beeldende kunst sluit niet langer aan op deze veranderingen, het veranderde grootstedelijke perspectief en de adviesbehoefte.

3.7.1. Doelstelling:

- De commissie beeldende kunst wordt opgeheven en vervangen door een externe onafhankelijke adviseur die zich zo nodig kan laten bijstaan door experts. De kracht van de commissie was dat meerdere specialismen elkaar aanvullen. Dit voordeel kan worden behouden door samenstelling van een kleine flexibele schil van deskundigen van waaruit de adviseur zich zo nodig kan laten bijstaan als het vraagstuk erom vraagt.
- De collectievorming zal plaatsvinden op basis van een collectieplan of collectiekader waarin zowel de artistieke waarden, de cultuurhistorische waarden en de ruimtelijke wensen worden verdisconteerd. Dit collectieplan wordt opgesteld samen met de externe adviseur beeldende kunst.
- De huidige collectie zal worden geïnventariseerd, gedocumenteerd en gewaardeerd aan de hand van de bovengenoemde nieuwe grootstedelijke wensen. De beeldende kunst is beschreven maar niet gedocumenteerd volgens de richtlijnen van het Nederlands Centrum voor Kunsthistorische Documentatie. Daardoor is het niet eenvoudig om de interactie met overige collecties in Nederland en daarbuiten aan te gaan.
- Het doel is om per kunstobject een paspoort van gegevens te verkrijgen (kunstenaar, kunstobject, aankoopbewijs, kostprijs, staat van onderhoud e.d.).
- Er zal een sluitend overzicht van kunst in de openbare ruimte worden opgesteld (conform de Motie Weesbeelden dd. 4 juli 2016).
- In de openbare ruimte zal de zichtbaarheid worden vergroot door het plaatsen van tekst-en-uitleg-borden bij de beelden, de introductie van een app, en de website beelden.zwolle.nl. Waar mogelijk wordt de belevingswaarde verder versterkt door de plaatsing van een zitbankje.

- Door veranderingen in de openbare ruimte kan de kunst verweesd raken van de oorspronkelijke ruimtelijke context en bedoeling. Een auteursrechtelijk beschermd werk waarvan de rechthebbende niet bekend en niet te achterhalen is, is een verweesd werk (zie het Rijksbesluit Besluit zorgvuldig onderzoek verweesde werken). Weesbeelden gaan tot dusver naar de gemeentewerf, waar zij niet meer te bezichtigen zijn voor inwoners. Voortaan zullen weesbeelden tijdelijk worden geplaatst op permanente sokkels in de Spoorzone en op het Rondje Zwolle, zodat zij zichtbaar blijven voor publiek.
- De wijziging van de 1% regeling is voor 2018 en 2019 opgevangen met een bedrag van 50k per jaar uit de algemene middelen. In 2018 zal een voorstel worden gedaan voor een structurele jaarlijkse afdracht uit algemene middelen die past bij de doelstellingen van dit nieuwe kunstbeleid.
- Veel kunstenaarsinkomens staan onder druk. Bij de aankoop van beeldende kunst zal bijzondere aandacht worden besteed aan de honorering van de kunstenaar (overeenkomstig de motie Tegen de bakker (2016)). Hierbij hoort ook het opstellen van een richtlijn voor een redelijke vergoeding en een code voor goed werkgeverschap en opdrachtgeverschap (volgens de Fair Share Code).

1. REGIONALISERING VAN HET LANDELIJK CULTUURBELEID

In het cultuurbeleid van het nieuwe kabinet zal aan stedelijke regio's een belangrijke rol worden toegekend. De minister van OC&W heeft in 2017 aan de Raad voor Cultuur gevraagd om advies over culturele samenwerking in de stedelijke regio's (verwachte verschijning: eind 2017). De minister voorziet voor de stedelijke regio's een belangrijke rol in het cultuurbeleid: "Stedelijke regio's kunnen rekening houden met eigen identiteit en inspelen op behoeften van hun inwoners (...). Meer maatwerk wordt daardoor mogelijk, meer onderscheid ook". Het gevraagde advies moet helpen om de gewenste sterkere en evenwichtigere samenwerking in cultuurbeleid verder vorm te geven in de richting van kwalitatieve verdieping. Het gaat hierbij enerzijds om de inhoudelijke kennis van culturele ontwikkelingen en om de productie en distributie van cultuur. Aandachtspunt is de relatie tussen cultureel aanbod en de (regionale) omgeving. De regio Zwolle/Stedendriehoek is voorlopig (door de VNG) aangewezen als een van de landelijke stedelijke regio's. Hier zoomen wij verder in op de Regio Zwolle.

Kenmerken en identiteit van de Regio Zwolle

Regio Zwolle kenmerkt zich door een grootstedelijke agglomeratie (Zwolle), enige kleinere kleinstedelijke plaatsen en een groot plattelandsgebied. De regio is het scharnierpunt van oost-west/noord-zuid van Nederland. Regio Zwolle telt 19 gemeenten verdeeld over 4 provincies en 650.000 inwoners. Zwolle is het kloppend hart en het middelpunt van kennis, onderwijs en cultuur. Gemeenten met meer dan 20.000 inwoners zijn Kampen, Meppel, Dronten en Emmeloord. Economisch is het een sterke regio en een van de sterkste groeiregio's van het land.

De identiteit van de regio is gebaseerd op een nuchtere handelsmentaliteit. Door de eeuwenlange handel in het gebied hebben de inwoners van nature een internationale oriëntatie met een open blik voor nieuwe ontwikkelingen en innovatie. Kunst is daarbij erkend als inspiratiebron. Het artistiek klimaat wordt gewaardeerd als een voedingsbodem voor vernieuwing. Door de van oudsher sterke religieuze grondslag in het gebied beseffen de inwoners dat er meer is tussen hemel en aarde en wordt kunst omarmd als een hulpmiddel om te reflecteren op het dagelijks bestaan.

Qua kunst en cultuur behoort Zwolle tot de buitencategorie. De stad is enerzijds *the place to be* voor jong talent en cultuurliefhebbers uit de regio en de provincie, anderzijds is het een distributiecentrum voor de verspreiding van kunst en cultuur in de regio. De distributie verloopt langs meerdere lijnen, waarvan wij er hier enkele noemen:

1.1. De bestuurlijke lijn

De regio's Zwolle en Stedendriehoek zijn de belangrijkste regio's van de provincies Overijssel en Gelderland. Beide regio's zijn het schakelpunt met de regio Groningen en de zuidelijke regio's Eindhoven en Maastricht.

1.1.1. Doelstelling:

- Samen met de provincies zal worden nagegaan hoe de landelijke en internationale positie van kunst en cultuur van de regio Zwolle/Stedendriehoek bestuurlijk, inhoudelijk en financieel kan worden versterkt.

1.2. De geografische lijn

De Regio Zwolle is het tweestromenland tussen Vecht en IJssel. De Vecht verbindt de plaatsen Gramsbergen tot en met Zwolle met elkaar en de IJssel verbindt de plaatsen Doesburg tot en met Kampen.

De Vecht

Langs de Vecht zijn de gemeenten cultureel verbonden geweest als deelnemers in de Stichting Kunstwegen. De gemeenten hebben zich om meerdere redenen teruggetrokken uit de stichting,

maar de stichting heeft onlangs een doorstart ingezet. Zwolle zal samen met de andere gemeenten bezien of en hoe de culturele initiatieven aan de Vecht nieuw leven kunnen worden ingeblazen. Daarbij komt dat aan het Zwolse deel van de Vecht recent de vernieuwde Anningahof is heropend en er kunstinitiatieven worden ontplooid in het kader van Ruimte voor de Vecht/Poort van het Vechtdal (zie Doelstelling 1.1.1).

De IJssel

In 2017 heeft voor het eerst de IJsselbiënnale plaatsgevonden. Dit initiatief bindt de IJsselgemeenten aan elkaar. Naar verwachting zal in 2019 de tweede editie van de IJsselbiënnale plaatsvinden. De IJssel vormt ook een centrale verbindingslijn in de verhaallijn *Hansa Towns* in de 'Holland City Strategie' van het Nederlands Bureau voor Toerisme. Het Hanze netwerk is dan ook toegevoegd aan de lijst van 32 culturele routes van de Raad van Europa, zie: <http://culture-routes.net/routes/the-hansa>.

Randstad

De regio's Zwolle en Stedendriehoek zijn het scharnierpunt met de randstad (van A(msterdam) tot Z(wolle)). Zwolle heeft van oudsher een bijzondere band met Amsterdam. Als centrale plaats in het Amsterdamse Hanzekwartier was Zwolle de transitplaats van en naar het Duitse achterland.⁴ (zie Doelstelling 4.1.4: opvang creatieve overloop Randstad)

Duitsland

De Hansa Towns route kan worden benut om onze positie als grensregio te benadrukken door de banden met de Duitse Hanzesteden en de steden aan de Duitse Vecht en de Ruhr aan te halen: Bremen en Hamburg. Daarnaast bestaat er een sterke museale band tussen De Fundatie en Berlijn en Leipzig, die nog beter kan worden benut.

1.2.1. Doelstelling

- Samen met het project Ruimte voor de Vecht zal worden bezien of en hoe kan worden bijgedragen (conceptueel en financieel) aan de realisatie van een landmark aan de A28/N340.
- Met de Vechtdalgemeenten en de Stichting Kunstwegen en partners als De Anningahof zal worden gezocht naar een nieuwe visie op kunst en cultuur in de regio. (zie Doelstelling 1.1.1).
- Samen met De Anningahof zal worden nagegaan hoe dit kunspark kan worden verbonden aan de beeldende kunstuitingen in Zwolle.
- Samen met de organisatie van de IJsselbiënnale en de Zwolse culturele instellingen zal worden gezocht naar versterking van de verbinding van de IJsselbiënnale aan Zwolle.
- Samen met Regio Zwolle zal worden onderzocht hoe de Duitse Hanzesteden Bremen en Hamburg langs culturele weg aan Zwolle kunnen worden verbonden.

1.3. De culturele lijn

De regio Zwolle kent een aantal kulturhusen (www.kulturhus.nl) die kunnen worden verbonden aan de Zwolse culturele instellingen. Er is geen netwerk van kulturhusen met een gezamenlijke programmering.

1.3.1. Doelstelling:

- Samen met Regio Zwolle en de provincie zal worden onderzocht hoe de zelforganisatie en gezamenlijke programmering van de kulturhusen kan worden bevorderd. Programmatisch kunnen de kulturhusen vervolgens worden gelinkt aan de Zwolse culturele instellingen.

1.4. Kansen

Voor kunst en cultuur in de regio doen zich enige kansen voor:

⁴ Het is niet toevallig dat de familie Thorbecke van oorsprong uit het Duitse achterland afkomstig is.

1. Zo kent de Holland City Strategie (NBT) de verhaallijn 'Nederland Waterland'. Water bepaalt het gezicht van Nederland en ook van de regio Zwolle. Onze regio heeft een aantal aansprekende watericonen die kunnen worden gebruikt als dragers voor de regionale verhaallijn Nederland Waterland.
2. De regio kent een groot aantal (religieuze) monumenten en kerken. De religieuze grondslag van de regio kan zichtbaar worden gemaakt door het aanleggen van spirituele en seculier-contemplatieve routes. Het thema sluit aan bij de behoefte aan bezinning en contemplatie van de mens. Om deze reden zijn 'The Santiago De Compostella Pilgrim Routes' door de Raad van Europa tot culturele route uitverkoren. Zwolse thema's kunnen zijn: de Sint Michael-verering en De Moderne Devotie.
3. Dutch Design: de open en innovatieve houding van de lokale bevolking vertaalt zich door in vernieuwingsdrang en creativiteit van de ondernemers.
4. *Destination marketing*: beeldende kunst in de openbare ruimte van de regio zal worden getoetst langs de kritische succesfactoren van *destination marketing*.
5. Focus op doelgroepen: voor de cultuur-economie is een belangrijke doelgroep de actieve senioren. Deze doelgroep kenmerkt zich door het hebben van tijd, geld en culturele interesse. Voor het verstevigen en het behoud van de productafname is het van belang bijzondere aandacht te besteden aan de Y generatie. Sleutelwoorden hierbij zijn 'connectiviteit' (verbinding via social media) en co-creatie (samen met de kunstenaar werken aan een kunstproduct of cultuuruiting). Tenslotte, voor een grensregio als Regio Zwolle is het zaak aan te haken bij het nieuwe fenomeen van grensoverschrijdend toerisme waarbij toeristen in één vakantie meerdere locaties bezoeken in meerdere landen.

1.4.1. Doelstelling:

- 'Zwolle Waterland' kan worden gevisualiseerd door de rivieren IJssel en Vecht met elkaar te verbinden met het fietsrondje Zwolle (42 kilometer). De route kan aan kwaliteit winnen door op enige markante punten kunst te plaatsen (permanente sokkels, tijdelijke kunst) met een bankje erbij om even te kunnen verpozen. Bijzondere aandacht verdient hierbij landschapskunst of agro-art als een middel om de stad Zwolle te verbinden met het ommeland (vice versa).
- De sterke waarde van design-regio kan worden versterkt door enerzijds de aanwezige kunstzinnige uitingen en creativiteit te tonen in inspirerende presentaties en tentoonstellingen en anderzijds betaalbare vestigingsruimte te bieden voor startende (creatieve) ondernemers.
- Destination marketing stelt als voorwaarden dat 1) de beeldende kunst goed bereikbaar moet zijn, 2) er moet voldoende beeldende kunst aanwezig zijn om de regio aantrekkelijk te maken voor bezoekers, 3) de beeldende kunst moet betaalbaar te bezichtigen zijn, 4) er moet wat te beleven zijn en 5) de aanwezigheid van de beeldende kunst moet voldoende bekend zijn.

2. FINANCIËN

Het budget van de cultuurnota 2016-2020 is kaderstellend.

Reactie agendapunt: **Zwolle: Stad van Verbeelding (20.55 - 22.15 uur)**

Inspreker: Germa Huijbers (lid Commissie Beeldende Kunst Zwolle) **maandag 14 mei 2018**

De Commissie Beeldende Kunst Zwolle is om verschillende redenen het oneens met het voorliggende raadsvoorstel 'Zwolle Stad van Verbeelding' en wil graag een aantal dingen onder uw aandacht brengen en verduidelijken om u als raad helder te informeren.

Even goed om te vermelden, de commissie heeft vanuit haar expertise aangeboden mee te willen denken over een nieuwe structuur voor de advisering van kunst in de openbare ruimte maar zij heeft dit raadsvoorstel en uitvoeringsprogramma nooit ingezien alvorens het in roulatie is gebracht. Wij betreuren het dan ook dat in het raadsvoorstel de commissie en haar werkzaamheden negatief wordt afgeschilderd. Onnodig naar ons idee omdat het raadsvoorstel vooral op inhoudelijke argumenten zou moeten worden beoordeeld.

Ten eerste zouden wij het per direct afschaffen van de onafhankelijke commissie zeer onverstandig vinden. Er is namelijk op dit moment geen concreet plan voorhanden dat zodanig uitgekristalliseerd en startklaar is dat het ook per direct in werking kan treden. Het uitvoeringsprogramma beschrijft weliswaar de ambities en voornemens van de gemeente Zwolle maar benoemt nergens echt concrete handvatten, uitvoeringsstappen, een plan van aanpak, een uitgewerkte organisatiestructuur of een duidelijk tijdspad. De commissie vreest dat met het per direct opheffen van de huidige adviseringsstructuur het spreekwoordelijke kind met het badwater wordt weggegooid.

Met de ambities, genoemd in het uitvoeringsprogramma, die de gemeente Zwolle op cultuurgebied heeft, is het namelijk van het grootste belang om een professionele, onafhankelijke stabiele en deskundige advisering binnen handbereik te hebben. De commissie pleit er dan ook voor om die rol in een geleidelijk verlopend proces om te vormen naar een eigentijdse advisering passend bij de stedelijke ambities van Zwolle.

Bijkomend voordeel is dat de projectorganisatie binnen de gemeente dan ook de kans krijgt om met deze ontwikkeling mee te kunnen veranderen.

Vanuit onze dagelijkse praktijkervaring merken wij dat de Zwolse projectteams nog niet goed uitgerust zijn om artistiek kwalitatieve kunstprojecten op te zetten en te begeleiden. Het ontbreekt hen aan ervaring, know-how en deskundigheid. Bij projecten als het Gasthuisplein en Kraanbolwerk waar reeds een kunstwerk is gerealiseerd of binnenkort wordt gerealiseerd hebben de projectleiders na afloop hun waardering naar de commissie uitgesproken voor het maken van het verschil. Daarnaast geven burgers en andere belanghebbenden na afloop van een selectieproces aan een onafhankelijke blik waardevol en van toegevoegde waarde te vinden.

Naar het idee van de commissie neemt de adviesbehoefte eigenlijk alleen maar toe.

De commissie vindt het jammer dat het raadsvoorstel soms tendentiekus geschreven is, er wordt bijvoorbeeld gezegd dat de commissie initiërend en instigerend is (alinea 3.1). Toch bestaat de rol van de commissie hoofdzakelijk uit het gevraagd en ongevraagd advies geven aan het college ten aanzien van kunst(projecten) in de openbare ruimte en het begeleiden van het artistieke proces tot het eindproduct. Daarbij zijn soms burgers, bedrijven of instellingen betrokken maar hierbij heeft de commissie nooit een proactieve rol.

In de onwerkbaar geraakte verouderde situatie, zoals gesuggereerd in alinea 3.2, herkent de commissie zich niet. De onderliggende verordening stamt weliswaar uit 1996 en is zeker niet meer passend, maar de commissie zelf heeft zich door de jaren heen aan de nieuwe tijd en dito vraag telkens weer aangepast door in samenstelling, structuur, taken of aanpak te transformeren naar een nieuwe werkbare vorm.

Zo heeft de commissie met projectleiders, stedenbouwkundigen en wijkmanagers gepraat en eind 2015 een visie 'Kunst maakt de Stad' geschreven (zie bijlage). De commissie had graag gezien dat deze visie ook naar de raad gebracht was bij de behandeling van de cultuurnota in maart 2016. Maar dit document bereikt de raad pas nu.

Concluderend, wat is belangrijk voor de advisering van kunst in de openbare ruimte? Een waarborging van onafhankelijkheid en deskundigheid, een advies dat vanuit verschillende vakdisciplines is benaderd, met know-how en kennis van het proces en de gangbare procedures in het vakgebied. Ook de verankering binnen de organisatie is voor de effectiviteit en slagingskans van een interessant artistiek project van wezenlijk belang.

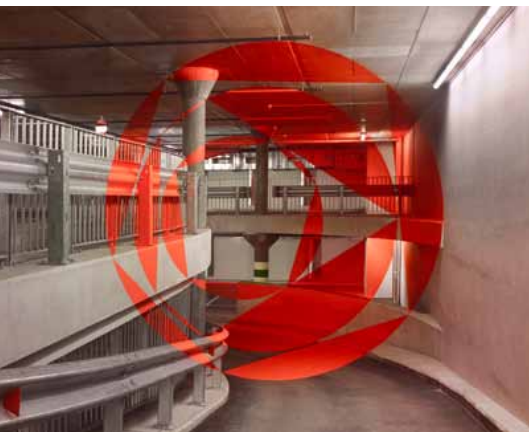
Kunst maakt de stad

02 oktober 2015

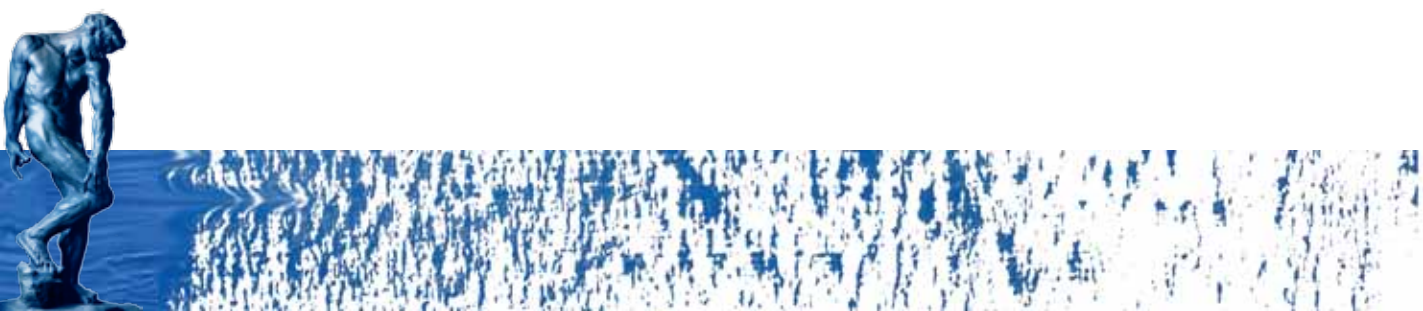
Visie Commissie Beeldende Kunst Zwolle 2015 - 2018

De waarde van kunst en cultuur voor de stad

Steden met een creatief, cultureel klimaat, een goede ruimtelijke kwaliteit, bijzondere architectuur en kunstwerken in de openbare ruimte worden vaak als aantrekkelijk ervaren door zowel bewoners als bezoekers. Kunst en cultuur dragen bij aan het DNA van een stad, geven er smoel aan. Kunst toont een andere werkelijkheid en biedt een uitkijkje naar andere werelden. Kunst stelt vragen en laat mensen over hun eigen horizon kijken. Aangetoond is dat een culturele uitstraling zich vertaalt in de economie van een stad. De Amerikaanse socioloog Richard Florida omschrijft in zijn boek *The Rise of the Creative Class* (2002) creativiteit als een vorm van menselijk kapitaal. Ook Zwolle richt zich op het aantrekken van creatieve mensen en bedrijven. Zij kunnen impulsen geven aan de lokale economie, de culturele infrastructuur en plekken in de stad die door omstandigheden buiten beeld zijn geraakt en schijnbaar onaantrekkelijk zijn. In deze visie pleit de CBK voor erkenning van de waarde van kunst in de openbare ruimte. Wij menen dat de stedelijke overheid een belangrijke rol speelt in het realiseren van kunstwerken en in de verspreiding van kunst. Zeker nu de stad Zwolle de burger anders benadert dan in het verleden. Initiatieven van burgers worden verwelkomd, zij kunnen een actieve inbreng hebben bij het tot stand komen van kunstwerken. Deze veranderingen hebben invloed op de rol van de CBK. Inspraak van omwonenden en gebruikers in het proces bij de tot stand koming van kunstwerken was al een goed gebruik. De tijd dat een commissie van deskundigen van hogerhand verkondigde wat goed was, ligt ver achter ons. Openstaan voor initiatieven 'van onderaf' maakt de kans groter dat een kunstwerk van meet af aan omarmd zal worden. Het maakt het inschakelen van deskundigen op dit terrein niet overbodig.

Integendeel, het omschrijven van een opdrachtsituatie, het selecteren van kunstenaars en het begeleiden van een opdracht vraagt om kennis van zaken in een aantal disciplines: de hedendaagse kunst, ruimtelijke ordening, omgevingsvormgeving, communicatie. Goed opdrachtgeverschap en een goed adviestraject is een voorwaarde voor het slagen van een kunstopdracht. De CBK wil zich in de toekomst openstellen voor vragen en initiatieven vanuit de gemeente en zich inspannen die vragen gezamenlijk met initiatiefnemers te vertalen in kansrijke opdrachtsituaties. Er is vaak een spanning bij de investering van de overheid in kunst en cultuur. De overheid investeert om zaken mogelijk te maken die niet door de 'markt' worden gedragen terwijl aan de andere kant publieksbereik een belangrijke factor is in de legitimering van overheidsuitgaven in de kunst. Van belang is een balans te vinden tussen autonomie van de kunst en publieksbereik en tussen toekenning van artistieke en maatschappelijke waarde aan kunst. In de advisering moet recht worden gedaan aan deze spanning. Naast artistieke kwaliteit moet gekeken worden naar publieksbereik en het belang van de stad. Dit kan worden gedaan door drie criteria te hanteren: kwaliteit, bereik en belang.

Levendigheid

In elke omschrijving van de aantrekkingskracht van steden komt het woord levendigheid naar voren. Zwolle benadrukt in beleidsstukken het belang van de historische kern, een goed winkelbestand, goede uitgaansmogelijkheden, een goede bereikbaarheid, een prettige beleving van het straatbeeld, het bestrijden van leegstand en het aan de stad binden van de creatieve klasse als middelen om eigen burgers en publiek van buiten naar de stad te trekken. In de stad wordt hard gewerkt aan het behoud van monumenten en de historische uitstraling van beeldbepalende plekken, het aantrekken van nieuwe functies, het opheffen van knelpunten en het bouwen en aanleggen van nieuwe ontmoetingsplaatsen. De CBK ziet het als een taak bij te dragen aan dat nieuwe stadsbeeld. Door aan te sluiten bij plaatsen die op de schop gaan, waar een nieuw straatbeeld ontstaat of waar het bestaande straatbeeld doods of onaantrekkelijk is, kan de stad profiteren van de inbreng van kunstenaars en ontwerpers vanuit allerlei disciplines: beeldend, digitaal, grafisch, architectonisch. De commissie ziet in Zwolle met name kansen voor kunst binnen thema's o.a. water en geschiedenis. Thema's kunnen als rode draad fungeren bij een aantal toekomstige opdrachtsituaties. Het zal de herkenbaarheid van de kunstwerken, de locaties en de stad zelf bevorderen.

Waar liggen kansrijke opdrachtsituaties?

De CBK meent dat in de komende jaren de nadruk moet liggen op:

- 1 het stimuleren en aanboren van kunstinitiatieven
- 2 het stimuleren van participatietrajecten en kunsteducatie rondom kunst in de openbare ruimte
- 3 kunstenaars uit meerdere disciplines betrekken bij opdrachten, met name ook jonge kunstenaars
- 4 het ontwikkelen van culturele broedplaatsen in de stad
- 5 samen optrekken met stedenbouwkundige ontwikkelingen in de stad

Opdrachtgeverschap is cruciaal in deze benadering van kunst in de openbare ruimte. Juist wanneer meer partijen worden uitgenodigd mee te denken over kunstopdrachten is het zaak het opdrachtgeverschap en de kwaliteitsbewaking niet uit handen te geven. De CBK, waarin verschillende disciplines vertegenwoordigd zijn, ziet hier een rol voor zichzelf in nauwe samenspraak met de gemeente. In de commissie is veel kennis over de culturele infrastructuur en kunsteducatie en er is een grote behoefte aan samenwerking met gemeentelijke diensten zoals stadsontwikkeling en cultuur. Door gebruik te maken van elkaars expertise kan het levendige beeld van Zwolle zoals we dat voor ogen hebben, tot stand komen. De CBK wil samen met de gemeente bezien waar kansrijke opdrachtsituaties liggen of ontstaan. De commissie heeft een voorlopige inventarisatie gemaakt.

Broedplaatsen

Door het creëren van broedplaatsen is de creatieve klasse aan een stad te binden. Een broedplaats is een locatie waar mensen en bedrijven werkzaam in verschillende disciplines elkaar ontmoeten en met elkaar samenwerken, waaruit onverwachte producten of oplossingen voor bestaande problemen voortkomen. Hiervoor zou de gemeente zich vooral faciliterend moeten opstellen. De organisatie en het fysiek vorm geven aan het initiatief kan aan de gebruikers worden overgelaten. Voorbeelden in andere steden zijn het NDSM terrein in Amsterdam, De Vasim en de Zeepfabriek in Nijmegen, Het Havenkwartier in Deventer. Het gaat dikwijls om gebouwen aan de rafelrand van de stad waar leegstand dreigt. Het aantal geschikte plaatsen in Zwolle dat zich leent voor een broedplaats neemt af. In de Spoorzone in Zwolle staan veel kantoren en oudere fabriekspanden leeg waar een experimentele, culturele invulling mogelijk is. Een neveneffect van meer broedplaatsen is dat het aantal podia waar beeldende kunst getoond wordt, toeneemt. Daar is in Zwolle veel behoefte aan.

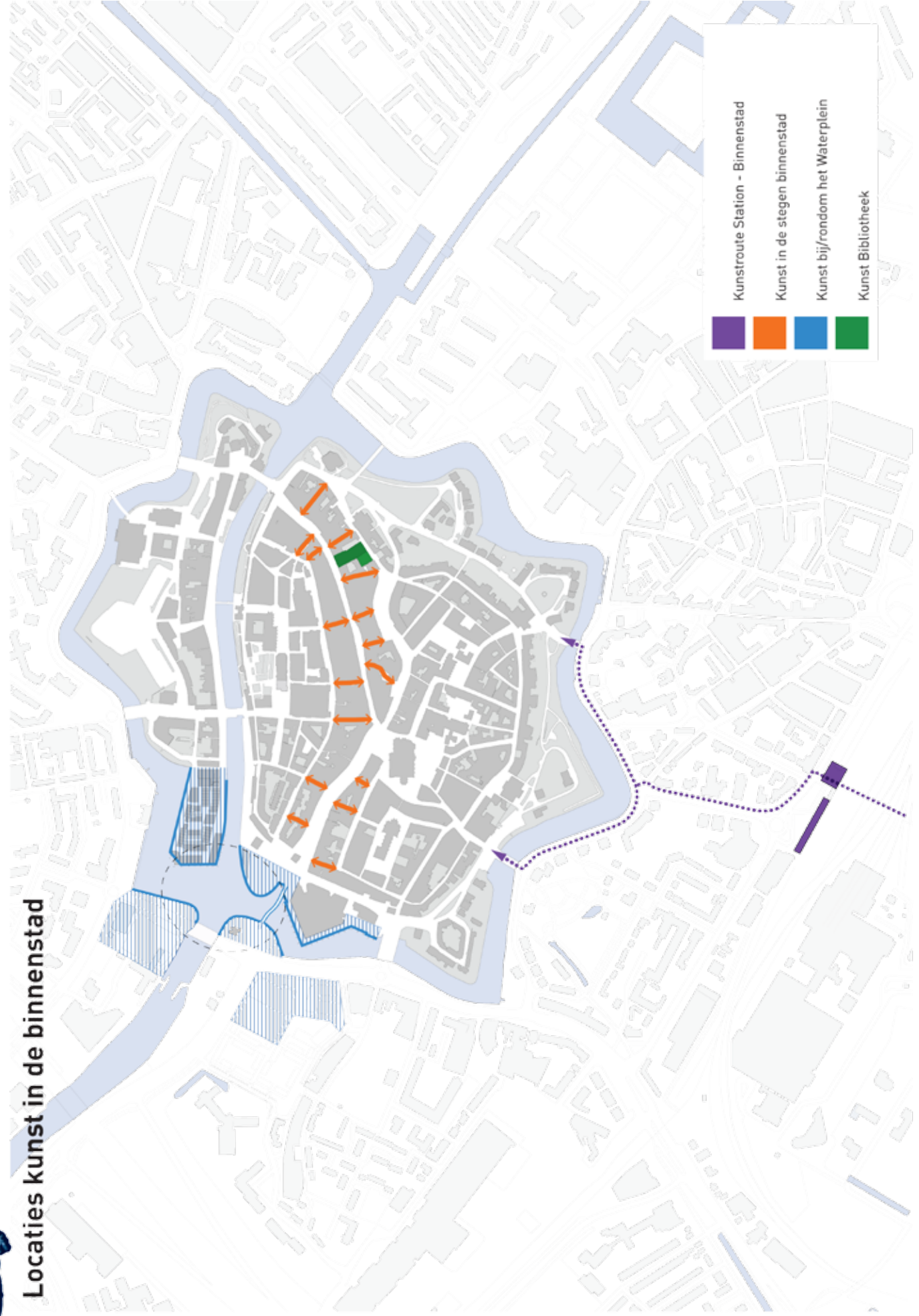
Locaties in en rondom de oude binnenstad

In samenspraak met de interne afdelingen binnen de gemeente is er een prioriteitenlijst met locaties in en rondom de binnenstad van Zwolle samengesteld. Dit zijn o.a. locaties waar nog ontwikkelingen gaan plaatsvinden. Door de CBK in een vroeg stadium te betrekken kan er een overlap in disciplines en behoeftes ontstaan (werk met werk). Voor andere locaties liggen wensen deze met kunst te versterken of merken wij aan als geschikte locatie voor kunst.

Locaties kunst in de binnenstad

Waterplein: Kunst niet als toevoeging maar als Leidraad voor een woonomgeving.

Het Waterplein is nog in aanbouw, dat biedt volop kansen om kunst en vormgeving van de openbare ruimte met elkaar te verbinden. Het Kraanbolwerk kan op die manier ook een kunstbeleving op zichzelf worden. Het Kraanbolwerk is door water omgeven en de water is in deze ontwikkeling een belangrijke opgave, het thema water ligt hier voor de hand. Door elementen in het water of aan de oevers en tegenoverliggende oevers te plaatsen ontstaan verbindingen met andere locaties.

De Kamperpoort tegenover het Kraanbolwerk met de nieuwe bioscoop maakt straks onderdeel uit van het 'Waterplein'. De kunstopdracht voor het Waterplein zal ook de verbinding tussen deze twee locaties centraal stellen. Door middel van kunst kan de locatie goed worden gemarkeerd.

Stegen Binnenstad: kunst als bindende factor.

De Zwolse stegen links en rechts van de Diezerstraat en de Melkmarkt zijn belangrijke verbindingen tussen winkelgebieden in de binnenstad. Elke steeg heeft zijn eigen karakter. Op sommige plaatsen zijn kleine, bijzondere winkeltjes en horeca gevestigd. Er zijn er waar voornamelijk gewoond wordt. Sommige aan het oog onttrokken en al jaren afgesloten voor publiek maar waarachter waarschijnlijk de mooiste verhalen schuilgaan. Er ligt een wens om iets met deze stegen te doen. De CBK stelt voor een kunstproject te realiseren met deze stegen. De stegen in te zetten als experimentele ruimte voor studenten van de diverse kunstopleidingen. Bij elkaar kunnen de stegen het decor worden van steeds wisselende en verrassende kunstwerken, die niet per se voor onbepaalde tijd gemaakt hoeven te worden, maar ook een tijdelijk karakter kunnen hebben. Kunst wordt zo ingezet ter ondersteuning van de koopstromen en het economisch functioneren van de binnenstad.

Wezenlanden

Voor de nieuwe ontwikkeling van de Wezenlanden(voormalige ziekenhuislocatie) zou dezelfde integrale aanpak kunnen gelden als bij het Kraanbolwerk. Het gaat om een nieuwe woonwijk in de periferie van het provinciehuis, Wezenlanden park, het Dominicanenklooster, langs de gracht en de levendige wijk Assendorp. Het leefklimaat in deze wijk is heel goed. De wijk kenmerkt zich door een ietwat eigenwijs excentrisch karakter met een mix van bewoners: ouderen, studenten, gezinnen, diverse culturen. Het aantal mensen met een creatief beroep ligt gemiddeld hoger in deze wijk dan elders. De nieuwe wijk die gaat verrijzen wordt gezien als een stuk Assendorp en zal waarschijnlijk gebouwd worden met het Assendorpse karakter in het achterhoofd. Hier ligt een mooie uitdaging om de kunsttoepassing te laten aansluiten bij het karakter van deze bijzondere omgeving.

Rondje gracht

In het verleden was het mogelijk een stadswandeling te maken langs de gracht rondom het hele centrum. De continuïteit ervan is door de eeuwen heen verstoord geraakt. De ambitie van Zwolle is de historische wandeling weer (letterlijk) compleet en beleefbaar te maken. Een toevoeging op een aantal punten in deze rondgang met een verbijzondering door middel van kunst zal enorm versterken. De gracht is het overgangsgebied en dus de verbinding tussen het stadscentrum en de direct omliggende wijken. Het werk van Studio Katzir en Hertog / Nadler is een voorbeeld van zo'n verbijzondering waarbij een verbinding wordt gelegd tussen binnenstad en station. Zoiets is ook denkbaar bij het Waterplein en de Wezenlanden (een link met de nieuwe wijk en een verwijzing naar de historie van die plek).

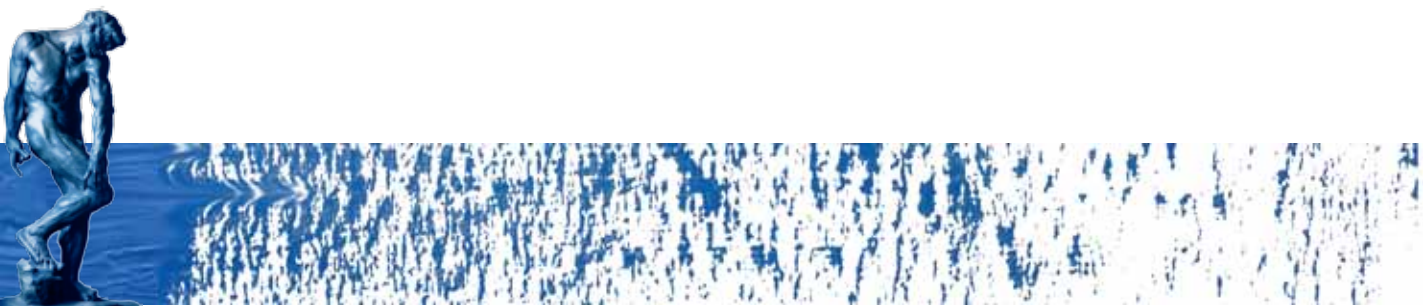
Nieuwe ontwikkelingen binnenstad

Interessant zijn kunsttoepassingen in of op gebouwen bij nieuwe ontwikkelingen deze kunnen een prachtige bijdrage leveren aan de relatie van de gebouwen en de (historie) plek. De kunsttoepassingen kunnen de verbinding tussen nieuwe ontwikkelingen en de historische stad versterken. Voorbeeld is de locatie van de voormalige bibliotheek, nu locatie van Zara kledingwinkel. Aan de achtergevel van de nieuwbouw is ruimte voor kunst. Vanuit de gebruiker zijn dichte gevels gewenst terwijl vanuit de beleving van het Gasthuisplein men liever geen blinde muren heeft. Deze spanning is op te lossen met de toepassing van kunst. De gevel kan worden voorzien van semi - transparante vensterobjecten, ruimte voor lichtprojecties, of glas-in-lood.

De wijken in, samenwerking met 'Initiatiefrijke Zwolle'

In de buitenwijken van Zwolle liggen mogelijkheden voor verbindende projecten waarbij de buurt centraal staat en mensen elkaar kunnen ontmoeten. Kunstwerken die de identiteit van een wijk versterken of de gelegenheid bieden om met elkaar iets te creëren. We zien hier mooie combinaties die we graag samen met initiatiefrijke Zwolle willen onderzoeken. Hierbij valt ook te denken aan koppelingen van kunst en duurzaamheid. Enkele voorbeelden: Guerilla gardening, Urban gardening, Stadstuinbouw en vergroening in het verlengde van kunst. In Holtenbroek staat al een mooi voorbeeld van vergroenende kunst : Greenman, van Bob Radstake.

Tussen Stadshagen en de Mastenbroekerpolder

Binnen het project Hoofdinfrastructuur Stadshagen, HIS is een kunstbudget gereserveerd.

De CBK wil graag een in samenwerking met de gemeentelijke afdelingen een projectvoorstel opstellen voor het realiseren van enkele kunsttoepassingen aan de rand van Stadshagen en de Mastenbroekerpolder. Deze unieke plek is uitermate geschikt om met kunst de relatie tussen stadsuitbreiding (Vinex) en historische polder te markeren.

De CBK heeft een grove eerste inventarisatie gemaakt van de randen van de stad waar van wij denken dat initiatieven tot hun recht zouden kunnen komen. De lijst pretendeert niet volledig te zijn.

Rafelranden

Plekken in de stad die kunnen uitgroeien tot bijzondere locaties:

1- Spoorzone Wartsila,	tijdelijke kunst/ broedplaats
2- Marslanden, Almelose kanaal	projecten
3- Voorst Landtong Zwols IJsselkanaal	projecten, tijdelijke kunst
4- Havengebied Klooienberglaan Holtenbroek	broedplaats

Deze visie wordt aangeboden door De Commissie Beeldende kunst Zwolle:

Monique Schuttenbeld, Germa Huijbers, Marit Otto, Wim van der Beek, Rob Smolders

Dit document is tot stand gekomen in nauw overleg met de afdeling Stedenbouw, Gemeente Zwolle